

ÖZÜRLÜLER VAKFI

2007 KONGRE RAPORU

ÖZÜRLÜLER KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ

Kongre tarih: 6-9 aralık 2007

Düzenleme Amacı: Gelişmiş ülkeler standardına ülkemiz özel eğitim alan hizmetlerini çekmek amacıyla standartlar oluşturmada , ülkemizdeki uygulama alanına özel eğitimci ve özel eğitimde çalışan uzmanlar gözünden bakmak

Düzenleyen Birim :Özürlüler Vakfı, STK

ÖZET

06-09 Aralık 2007 tarihleri arasında, İstanbul'da Harbiye Askeri Müze ve Kültür Sitesinde yapılan Özürlüler'07 Kongresine 196 yurtiçi 17 yurtdışı konuşmacı katılmıştır. Tıp alanında 12 oturum 4 konferans, özel eğitim alanında 25 oturum 4 konferans, hukuk alanında 5 oturum 1 konferans, sosyal platformlar kapsamında düzenlenen panellerde ise 8 oturum gerçekleşmiştir.

Özürlüler'07 Kongresi'nin Özel Eğitimde Disiplinler arası Bakış temalı Sempozyumda üç gün boyunca Özel Eğitimde çalışan, herhangi bir nedenle fiziksel, duyuşsal veya zihinsel engeli olan kişilere tıbbi, rehabilitatif, hukuki ve özel eğitim alanındaki yaklaşımlar tartışılmıştır.

Amacı günümüzde yapılanlar, yapılması gerekenler, daha neler yapılabileceği konularında görüş ve öneriler ortaya koymak olan bu kongre başarıyla tamamlanmıştır.

Ortak hedeflerinin özürü çocukğu topluma kazandırmak, birer birey olarak yetişmelerine katkı sağlamak olduğunu, kongre boyunca vurgulayan konuşmacılar ve katılımcılar, taşıdıkları bu sorumluluk ruhu içinde gerçekleştirdikleri tartışmalarda, özellikle özel eğitim alanında multidisipliner yaklaşımın gerekliliğini ön plana çıkartmışlardır. Disiplinler arası iletişim ve bilgi paylaşımının önemine dikkat çekmişlerdir.

Özel Eğitim alanındaki bildirimlerde,özel eğitim sürecine özel eğitimcilerin ve özel eğitimde çalışanların bakışları iredelenmiş, alan daki çalışmalar örneğın otistik çocukların eğitimi, engellilerde mesleki eğitimin nasıl yapılacağı engelli çocuklarda dil gelişimi ve eğitimi, görme, işitme ve zihin engellilerin eğitim sorunları, yüksek öğretimdeki engellilerin karşılaştıkları sorunlar, özürülerin insan hakları, riskli yenidoğanlarda nörogelişimsel yaklaşım vb alana dair bilimsel bildirimler ve alandaki uygulamalara dair bakış açıları sunulmuştur.

Özellikle farklı özürü / engelli gruplarında olanların başkasına en az bağımlı olabilecek düzeyde yetiştirilmeleri ve yaşam becerileri kazanmaları için yeni eğitim teknikleri ve uygulamalarına ihtiyaç olduğu özellikle özürülerin mesleki olarak rehabilitasyonlarının ve iş'e yerleştirilmelerinin önemli olduğu, ilk-orta ve yüksek öğretimdeki öğrencilerin eğitim – öğretimde özel sınıf, kaynak oda ve kaynaştırma uygulamalarına ağırlık verilmesi gerektiği, alana dair gerekli uzmanlık alanlarında kalifiye personel yetiştirilmesi gerektiği,özürülerin eğitim yaşamlarının kolaylaştırmak için uygun araç-gereçlerin okullarımızda yaygınlaştırılması gerekliliği, özellikle yükseköğrenim kurumlarında engelli birimlerinin açılmasının zorunlu hale

getirildiği, özürhülerin temel insan haklarına uygun bir yaşama kavuşturulmaları için ev yaşamlarını ve şehirdeki ulaşımını kolaylaştıracak mimari düzenlemelerin önemi vurgulanmıştır.

Ayrıca sunulan bildirimlerde süregelen hastalığı olanların bakım ve tedavisindeki yenilikler, konuşma bozukluklarındaki yeni yaklaşımlar, öğrenme güçlüklerinin nedenleri, özürhülere yönelik ötekileştirme , bu bağlamda dışlama ve ayrımcılık, özürhü ailelerindeki tükenmişlik incelenen konular arasındadır.

Özetle öncelikle sağlık sisteminde erken tanının önemi ve bu konuda bütün sağlık kurumlarında standartlaştırılmış bir tanılama yolunun ilgili bakanlıklarca oluşturularak riskli yenidoğanların tanılanmasının yaygınlaştırılması ve tıbbi yardım olmadan yapılan doğumların azaltılmasının önemli olduğu, her türlü engel grubunun erken tanı, tedavi ve eğitimin sağlanması konusunda devlet kurumlarının, belediyelerin ve ilgili STK'ların konuya gereken önemi vermeleri gerektiği, bu konuda kapsayıcı yeterli, ve yetkili bir koordinasyon biriminin oluşturulması gerektiği dillendirilmiştir. Özürhülerin bakım ve eğitimleri için çocuğun ve ailenin ihtiyacı özelinde ailelere psikolojik destek ve maddi destek sağlanması gerektiği, bu amaçla gezici ve lokal özel eğitim, sağlık ve bakım birimlerinin oluşturulabileceği, özellikle kamu binalarının ve yolların bir plan dahilinde ihtiyaç grubu engellilerin ulaşımını kolaylaştıracak yeniden yapılanma içine girmesinin önemi, hamilelikteki kötü beslenme mineral ve iyot noksanlığının doğurduğu engellilikle / özürhülükle başetmek için ivedilikle iyotlu tuz tüketiminin % 100 yaygınlaştırılması ve hamile yoksullara beslenme yardımı yapılması gerektiği, iş, okullaşma, rehabilitasyon , özürhüye yaklaşım felsefesinin geliştirilerek standartlarının arttırılması tartışılmıştır.

Özürhüler '07 Kongresi dahilinde yapılan değerlendirmede ülkemizde özürhüler /engelliler alanındaki birçok olumlu gelişmeye karşın önemli eksiklikler de söz konusu olduğu vurgusuna varılmış olup; .6-9 Aralık 2007 tarihinde yapılan Özürhüler'07 Kongresi sonucu oluşan görüşler sorun ve çözümlere dair öneriler alt başlıklar altında aşağıda sıralanmıştır.

TANI

Engelli/özürhü duruma yol açan çeşitli sorunların ve hastalıkların belirlenmesinde, işlev bozuklarının düzeylerinin saptanmasında ve özgül tanılarının konma aşamasında farklı uzmanlık alanları, kurumlar arasında işbirliği, görüş birliği ve eşgüdüm sağlanmalıdır. *Bu anlamda ne yazık ki tüm olumlu gelişmelere rağmen birimler arasında durum hakkındaki tanımları, engelin tespiti, tedavisi alanında kabul edilebilir tam bir eylem ortaklığı oluşmuş değildir.*

Tanılama kısmında kullanılan tanı ölçütleri, gerekli test bataryalarının oluşturulup standardize edilerek ülkenin her yerinde aynı şekilde kullanılır olması sağlanmalıdır. Engellileri tanılamak için kullanılan her tür tanılamaya yardımcı materyalin ülkemiz için güvenilirlik ve geçerliliğinin iyi yapılmış olması gerekir. Her tanılama yetkisine sahip sağlık kuruluşu ve RAM'larda güvenilirlik ve geçerliliği yapılmış standart bir tanı bataryası kullanılmalıdır. Tanılama sürecinde medikal

modelle birlikte psiko-sosyal model gereksinimlerini de içine alarak bireyin engeline yönelik değil de bireyin işlevselliğine odaklanmalıdır.

Bütün kamu ve özel sağlık kuruluşlarındaki ilgili meslek elemanlarının riskli bebekleri tespit etme, bunu bir takip birimine ve aileye bildirebilmesi için bir çalışma mekanizması sağlık bakanlığınca oluşturulmalı ve bu konuda ilgili diğer bakanlıklarla gerekli işbirliği sağlanmalıdır. Sağlık Bakanlığı ve ilgili diğer birimlerce ulusal riskli çocuk takip – değerlendirme sistemi oluşturulmalı, sağlık birimlerinden bildirilen vakalar için bu süreci takip eden yönlendiren, politikalar belirleyen bir üst koordinasyon birimi oluşturulmalı, bu konuda gerekli kaynak devlet kaynaklarından oluşturulmalıdır.

Tanıması yapılmış ya da erken teşhisi yapılmış engelli birey ya da riskli bebeğin sağaltımı, topluma kazandırılması, rehabilitasyonu alanlarında aile o engel durumuna dair hangi eğitimleri, tedavi şekillerini kullanacağı konusunda gerekli rehberliği gerekli rehberliği sağlık kuruluşlarından belirlenmiş olan standartlar çerçevesinde almalıdır.

Riskli çocuğun sağlık bakanlığı bünyesinde ilgili merkeze takip amacıyla da bildirilmiş olması gerekir. Özürlü sağlık raporu ve RAM raporları (ve ilerde istenecek diğer argümanlar için) gibi resmi dokümanlarda tanılar açısından birliğin sağlanması; yine bu doğrultuda ülkemiz için güvenilirlik ve geçerliliği yapılmış test ve envanterlerin kullanılmasının zorunlu kılınması önerilir. Bu konuda ilgili meslek örgütlerinin de fikirlerinin alınması yararlı olacaktır.

Meslek elemanlarının, rehber kamu personelinin ailelere çocuklarının işgücü ve yapabilirlikleri ile ilgili sağlıklı ve doğru bilgi ulaştırmaları ile ortak bir yöntem birliği oluşturulmalıdır.

REHABİLİTASYON

Erken Teşhis, erken tanı ve erken müdahalenin bütün kamu ve özel sağlık kuruluşlarının temel işlevi olarak belirlenmesi. Bu konuda gerekli iyileştirmelerin sağlanması gerekir.

İlgili devlet birimlerince Özel ve/veya Kamu özel eğitim/rehabilitasyon/okul vb. birimlerinde iyi bir denetim sistemiyle ilişki kurulmalı. Bu anlamda takip edilen bir standardın oluşturulması, özürünün yüksek yararının bu denetim sürecinde ana felsefe kılınması gereklidir. Engelliye hizmet veren bütün grupların minimal standartlarının iyi tanımlanması ve takibi yapılmalıdır. Her özür için potansiyel, fonksiyonel düzey belirlenmeli ve onun kendine ait sorunlarına göre yardımcı rehabilitasyon, yaşam aracı malzemeler kullanılacak şartlar oluşturulmalıdır.

Kamu Rehabilitasyon Merkezleri, Özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, okul vb sistemlerin olumlu girişimler olmakla beraber denetim ve yönlendirmelerinin yeterli olmadığı, ehil olmayan ya da ehliyeti sorgulanabilir personelin aynı amaçla çalıştırıldığı anlaşılmaktadır. Bu sürecin özürünün yüksek yararı bakış açısıyla ele alınması sağlanmalıdır. Özürle çalışan personele gereken eylemleri uygulayabilir meslek elemanlarının istihdamı sağlanmalı, yeterince meslek elemanı oluşmamış gruplar için geçici çözümlerin hedef ve süreleri kesin olarak tanımlanmalı ve ara eğitimler belirli sürelerle zorunlu kılınmalıdır.

İş-okullaşma sürecinin bir an önce kabul edilebilir düzeye çekilmesi gerekir. Bu anlamda araştırmalar öncelikle harekete geçirilmeli, yaşam yoğunluk merkezlerinin belirlenmesi, ilgili okullara ulaşımın mutlaka uygun olması yada uygunlaştırılması sağlanmalıdır. Bu seviyede değerlendirmek üzere yerel yönetim kaynakların bu alanda kullanılmasını temel görevler içinde yasalaştırılması sağlanmalıdır.

Mesleki rehabilitasyon açısından engelli bireyin ele alınması ve meslek edindirme, mesleğini icra edebilmesi için gerekli düzenlemelerin saptanması ve hayata geçirilmesi toplumsal yaşamın bir zorunluluğudur. Öncelikli olarak mesleki eğitimde engelli öğrencilere yer verilmesi, bu alanda gerekli düzenlemelerin oluşturularak birimlerin, olanakların uygunlaştırılması gereklidir. Meslek eğitimi veren okullar ve rehabilitasyon ekibi arasında eşgüdüm sağlanmalı, eldeki kaynakların ortak kullanımı için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

GÜNLÜK YAŞAM

Özürünün bireysel olarak duyduğu ihtiyaçların, yaşam alanı, sosyal hayat vb. ihtiyaçlarının yasalar dahilinde oluşturularak yerel yönetimlerce karşılanmasının zorunlu olarak tedarikinin sağlanması, gerekli çevresel düzenlemelerin yapılması gerekir. Bu konuda yapıla gelen olumlu çalışmaların bir an önce ilgili uygulama ve denetim birimlerince hayata geçirilmesi gereklidir. Özürlü için gereken tıbbi araç gereçler ve sarf malzemelerinin kişinin ekonomik durumuna bakılmadan devletçe (yerel yönetimler eliyle) karşılanması sağlanmalıdır. Engellilerin farklı olduklarını hissetmeyecekleri, mekanlar yaratılmalı, mekan üreticilerinin bu konuda yasal yaptırımları sağlanmalı, yerel yönetimlerinin ivedi olarak bu konuda çalışması sağlanmalıdır. Yoldan- eve kadar bütün kamu alanları herkesin eşit yararlanabileceği mekanlar haline getirilmelidir.

OKULÖNCESİ EĞİTİMİN ÖNEMİ VE OKULLAŞMA

Okulöncesi Eğitim:

Çocuğun potansiyelinin en üst düzeyde değerlendirilmesi, çocukların gelişim dönemlerinin en verimli döneminde en üst düzeyde performans gelişimleri sağla için okul öncesi eğitim hizmetleri, tam günlük bakım ve eğitimler öncelik olarak algılanmalıdır.

İLKÖĞRETİM, LİSE VE MESLEKİ EĞİTİM:

Engelli bireyler bütün eğitim kurumlarında eşit şekilde yer almalıdır. Programlara ve hizmetlere ulaşılabilirlik düzeyinde erişimde eşitlik olmalıdır. Ulusal gerçeklikler zemininden yola çıkılarak gelişmiş ülkeler düzeyine uygun öğrenme politikaları ve uygulama yöntemlerinin gelişmesi gerekir.

Erken teşhis ve müdahalenin ardında eğitim her kademesinde engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre düzenlemeler yapılarak, eğitim hedeflerine ulaşılabilirliğin kolaylaştırılması gerekmektedir.

Okulöncesinden üniversite eğitiminde bu süreçler izlenerek, bireyin engel durumuna göre bireysel eğitim programları hazırlanarak bu programların uygulanması için ekip çalışmasına önem verilmelidir. Bu çalışmalarda yapılacakların bazıları;

Teşhis ve aileye sunulacak ve yararlanabilecekleri kaynaklara dair bilgilendirme, eğitim planında özürlü ve riskli çocukların ulusal ve yerel planlamaya dahil edilmesi ve takibi

Üniversitelerde her hangi bir engelli olan öğrencinin diğerleri ile aynı şartlarda eğitim ve öğretimini alabilmesi için yapılabileceklerden bazıları;

Medikososyal aracılığı ile sağlık hizmetlerinin sağlanması

Öğrenci yurtlarında kalma konusunda öncelik

Kayıt işleri aracılığı ile ders yeri değişikliği konusunda verilen hizmetlerinin sağlanması

Burs ofisi aracılığı ile burs sağlanması konusunda öncelik, öğrenci asistanlarının sağlanması

Yemek hizmetleri aracılığı ile özel perhiz yemeğinin sağlanması

Mesleki gelişim ve kişisel danışmanlık hizmetlerinin sağlanması

Engellilere iş ve meslek eğitimi veren okullardaki iş ve meslek derslerinin ve atölyelerin sayıları yeterli olmadığı bilinmektedir. Bu açığı gidermek için doğru bilgi ile oluşturulmuş ülke özürlü birey dağılım haritası doğrultusunda 5-10 yıllık planlar doğrultusunda okullaşmada gerekli gelişim sağlanmalıdır. Bu doğrultuda oluşan atölye, sınıf, okul vb alanlardaki iş gücü doğru yönlendirilerek yerel ve ulusal kaynaklar bağlamında gereken çalışmalar yapılmalıdır.

ÖZEL EĞİTİM

Özel eğitim gerektiren tüm (veya tüme yakını) çocukların normal sınıflarda akranları ile birlikte eğitimi ana hedef olarak alınmalıdır.

Bilindiği gibi ülkemizde henüz özel eğitim tanımı, sınırları , sınırlılıkları tam olarak oluşmamıştır.

Özel eğitim alanında hangi meslek gruplarının çalışması gerektiği, bu konuda kimin hangi noktaya kadar veya hangi noktada özürlü için var olması gerektiğinin uygulamada yerleştiği söylenemez.

Özel eğitim alanında yapılan çalışmalarda ülkemize dair araştırmalar sorunu tanıyabilse bile soruna cevap işlevsel halde verilmemektedir. Ülkemizde yaklaşım olarak sisteme yönelik sistemin her katmanında kim veya kimlerin hangi kurumlarla işbirliği içinde olacağı belirlenememiştir.

Özürlü birey , özürlü ve özelliğine bağlı olarak özgül eğitimsel, psiko-sosyal uygulama ve yöntemler yok denecek kadar azdır. Özel eğitim alanında çalışan meslek grupları arasında meslekler arası iş birliği yetersizdir. Kimi yerde oluşmaya başlayan bu yöndeki çalışmalarda halen emekleme aşamasındadır.

Ekolojik ve sistem yaklaşımına interdisipliner çalışmanın entegre edilerek özel eğitimdeki eğitimci açığının uluslar arası standartlar gözetilerek biran önce giderilmesi, giderileme sürecinde ise kısa dönemli eğitimlerden ziyade alan uzmanlığı çerçevesinde oluşturulacak mezuniyet sonrası sertifika programlarının da standartlarının oluşturulması

Yaşı ve niteliği itibarıyla okullaşma sürecinden yararlanamamış bireyler için Halk eğitim merkezleri, toplum merkezi vb oluşumlarla engelli bireylere yönelik mesleki eğitim ve kurslar verilmelidir.

Engelli bireylerin niteliklerine göre nüfus içerisindeki oranları doğrultusunda okullaşmada onlara özel eğitim birimlerinin yeterince oluşturulması, ve bu eğitim birimlerinde nitelikleri AB ölçütlerine uygun personelin istihdam edilmesi.

Bütün bilişim sektöründeki var olan hizmetlere özürlüler için ulaşılabilirliğin zorunlu hale getirilmesi sağlanmalıdır.

iş

Engelli öğrencinin sahip olduğu yetenek ve güçleri ile doğru orantılı en uygun iş dalının tespiti yapılmalıdır. Mezun edilen öğrencinin işe yerleştirilmesi ve takibi yapılmalıdır. Mesleki kaynaştırma yoluna gidilmelidir.

Bütün engel gruplarındaki bireylerin istihdamı, meslek edinmesi azami düzeyde desteklenerek bireysel ve toplumsal refahlarının artması sağlanmalıdır. Engellilik alanında çalışacak tüm meslek gruplarının çalışma alanları, sınırlılıkları, kapsamları, ortak alanları iyi tanımlanmalı, meslek grupları arasında oluşabilecek değerlendirme ve uygulama farklılıklarının engelli ve ailesine pozitif katkısı sağlanmalıdır.

EĞİTİMCİ VE DİĞER GÖREVLİLERİN YETİŞTİRİLMELERİ

Bu alanda özellikli personel ihtiyacının ivedi olarak giderilmesi ve bu amaçla bu alanda üniversitelerde alan profesyonellerinin yetiştirilmesi gerekir. Üniversitelerde engellilik alanında çalışacak elemanlar minimal standartta öğretim görevlisi bulunduran bölümlerde yetiştirilmeli, bu alanda lisans, ön lisans vb alanda yeterince meslek elemanı yetiştirilmeli bu konuda geleceğe yansıtılmalı bir politika ivedi olarak harekete geçirilmelidir.

Üniversitelerde bu alanında çalışacak meslek insanlarını ön lisans, lisans düzeyinde yetiştirecek programların açılması, var olanlarının öğretim elemanı, personel ve araç gereç ihtiyaçlarının desteklenmesi için gerekli politikalar ivedi olarak harekete geçirilmelidir.

Üniversitelerde ihtiyaç duyulan nitelikli elemanların yetiştirilmesi için öncelikler saptanmalıdır. Örneğin Özel eğitim öğretmenlerine, fizyoterapist ve rehber öğretmenlere giderek artan talebin karşılanması için acil önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu nedenle Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeni kadrolar açması ve özlük haklarında yapılacak iyileştirme çalışmaları ile, bu kadroların alanında yetişmiş kişiler için cazip hale getirilmesi, açığı kapatma açısından atılabilecek ilk ve kısa vadeli adımlar olarak önerilmektedir. YÖK'ün, üniversitelerdeki ilgili bölümlerinin fiziki şartlarında ve personel sayısında, bir plan çerçevesinde yapılacak iyileştirme çalışmalarının yanı sıra, öğrenci kontenjanlarını arttırarak da ülkede engellilik konusunda çalışabilecek yetişmiş eleman sayısının giderek çoğalması sağlanabilir.

Toplumsal bütünleşme açısından MEB mevzuatında ilk öğretim ve liselerde engellilik konusunun mutlaka bağımsız ders olarak işlenmesinin sağlanması gerekir.

Üniversitelerde engellilik sürecinde ihtiyaç duyulan nitelikli eleman yetiştirilmesi, bu bölümlerin öğretim görevlilerinde minimal kriterler belirlenmesi. Örneğin Özel eğitim öğretmenlerine olan talep giderek artmakta ve bu ihtiyacın yukarıdaki programlarla yakın vadede karşılanması mümkün görünmemektedir.

Disiplinler arası koordinasyon gönüllü değil zorunlu bir ilişki sistemine yönlendirilmeli bu konuda gerekli kolaylaştırmalar, kültür oluşturulmalı, meslek elemanları yetiştiren bütün eğitim kurumlarında bunun vurgusuna özel önem verilmelidir.

AİLEYE DESTEK / PSİKOLOJİK HİZMET

Özörlölere, ailesine ve çevresine yönelik psikolojik destek mekanizmaları yaygınlaştırılmalı ve maddi kaynağı güvence altına alınarak devletçe karşılanmalıdır. Bilişsel, psikososyal, biyolojik ve çevresel faktörler çocuca yönelik doğrudan profesyonel müdahaleler gerektiğı gibi, aile eğitimi ve çevre koşullarının düzenlenmesi de gereklidir.

Özörlü bireylerin ailelerine yeterli destek sağlanmalıdır. Ailede tanılama sürecinde yaşanacak travma ve bu travma sonrası oluşacak psikolojik sorunların en aza indirilmesi için aileye engellilik sürecinde rehberlik edecek meslek elemanın belirlenmesi ve aileye bildirilmesi bununda toplumsal devlet ilkesi doğrultusunda yapılması gerekir. Engelli ailesi ve kardeşleri içinde bir psiko- sosyal destek mekanizmasının zorunlu olarak sağlanması ve bu konuda sosyal devlet ilkesi doğrultusunda hizmetin devletçe karşılanmasının sağlanması gerekir.

KAMUYU BİLİNÇLENDİRME

Engelli/Özörlüler konusunda kamuoyu yeterli bilgi ve duyarlılığa kavuşturulmalıdır. Engelli bireylere karşı geliştirilen olumsuz tutum ve önyargılarla ilgili pozitif ayrımcılık bağlamında kamuoyu oluşturulmalıdır. Engellilikle ilgili bilgilerin kamuya açılması; bu alanda, sivil toplum kurumları (STK) ile kamu ve özel kuruluşların, üniversitelerin birlikte çalışmalarının; MEB müfredatında belirtilen hususların işlerliğinin ve uygulanmalarının sağlanması, bu konu ile ilgili uygulamaların gözden geçirilmesi ve standartların yerleştirilmesi kongrenin sonuçlarından elde edilebilecek önerilerdir. Bu sayede toplumsal birlikteliğın kalıcı olarak sağlanmasının yolunun açılacağı kannati oluşmuştur.

MEB, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme kurumu ile ilgili bakanlık, ve alanla ilgili bütün devlet erkini kullanan birimlerin yasa ve yönetmelikleri ile durumun herkese ulaşmasının bir politika olarak belirlenmesi ile toplumsal birlikteliğın sağlanmasının yolu açılmadır.

BİLİMSEL ARAŞTIRMA

Engellilik alanındaki bilimsel araştırmaların teşvik edilmesi, araştırmalara yeterli personel ve maddi kaynağın sağlanması gerekir. Bu amaçla STK ve üniversiteler arası işbirliği bilimsel etik anlayışlarına uygun olarak üniversitelerin öncülüğünde götürülmelidir. Bilimsel yöntem ve metotların engellilik alanında kullanılmasının takibi, yeni yöntemlerin, uygulama ve deney alanları oluşturulması, ulusal sağlık alanın bu anlamda oluşturulmasının sağlanması gerekir. Yapılacak araştırmalar toplum içinde hangi özür grubundan ne kadar bireyin bulunduğuna yönelik demografik, epidemiyolojik çalışmalar yanı sıra, tanı ve tedavi sorunlarını çözmeye yönelik çalışmalar da olmalıdır. Gerekli arşiv sistemi ile tüm işlev kayıplarının kayıt altına alınması ve takibi sağlanmalıdır.

HUKUKİ DÜZENLEMELER

MEB kanunu ve ilgili yönetmelikleri ve Anayasa doğrultusunda engellilerin okullaşması zorunlu olarak yerine getirilmeli, her engelinin yetenekleri, kapasitesi vb saptanarak ilgili okullaşma sisteminden yararlandırılmalıdır. Bütün okullar (kreşten – üniversiteye) engellilere öncelikle uygun ve ulaşılabilir donanıma sahip olmak zorunluluğı getirilmeli, yeni okullaşma bu

doğrultuda olmalı, halen var olan eğitim- öğretim kurumları da ivedilikle uygun ve ulaşılabilir donanıma sahip kılınmalıdır.

Engelli bireye sahip ailenin sorunlarının ulaşılabilir birimler yoluyla ele alınması gerekir. Bu anlamda Medeni Kanun doğrultusunda ebeveynin yükümlülükleri ile Anayasa doğrultusunda Devlet erkini kullananların yasal zorunlulukları gözden geçirilip yapılanma bu doğrultuda oluşturulmalıdır.

Engelli bireyin iş yaşamında karşı karşıya kalabileceği engellemelere hukuki çözümlerin getirilmesi; kamu ve özel kuruluşlarda çalışma şartlarının, özlük haklarının kontrol ve danışmanlık eden bir yapının oluşturulması.

Engelli için sosyal devlet ilkesi doğrultusunda ailesinin maddi durumuna bakılmadan eşit şartlarda hizmet sağlanmalı ve süreçte ücretsiz konuma getirilmelidir.

STK

Özürlülük alanında sivil toplum örgütlerinin koordine olmadıkları daha çok bireysel, belirli gruba dair çalışma ve kaynak aktarmaların ön plana çıktığı

Yetkiyi devlet adına kullananların bu alandaki sivil toplum örgütleri ile işiçare sağlaması gereklidir.